

Nieuw-Amelisweerd of Groenewoude".

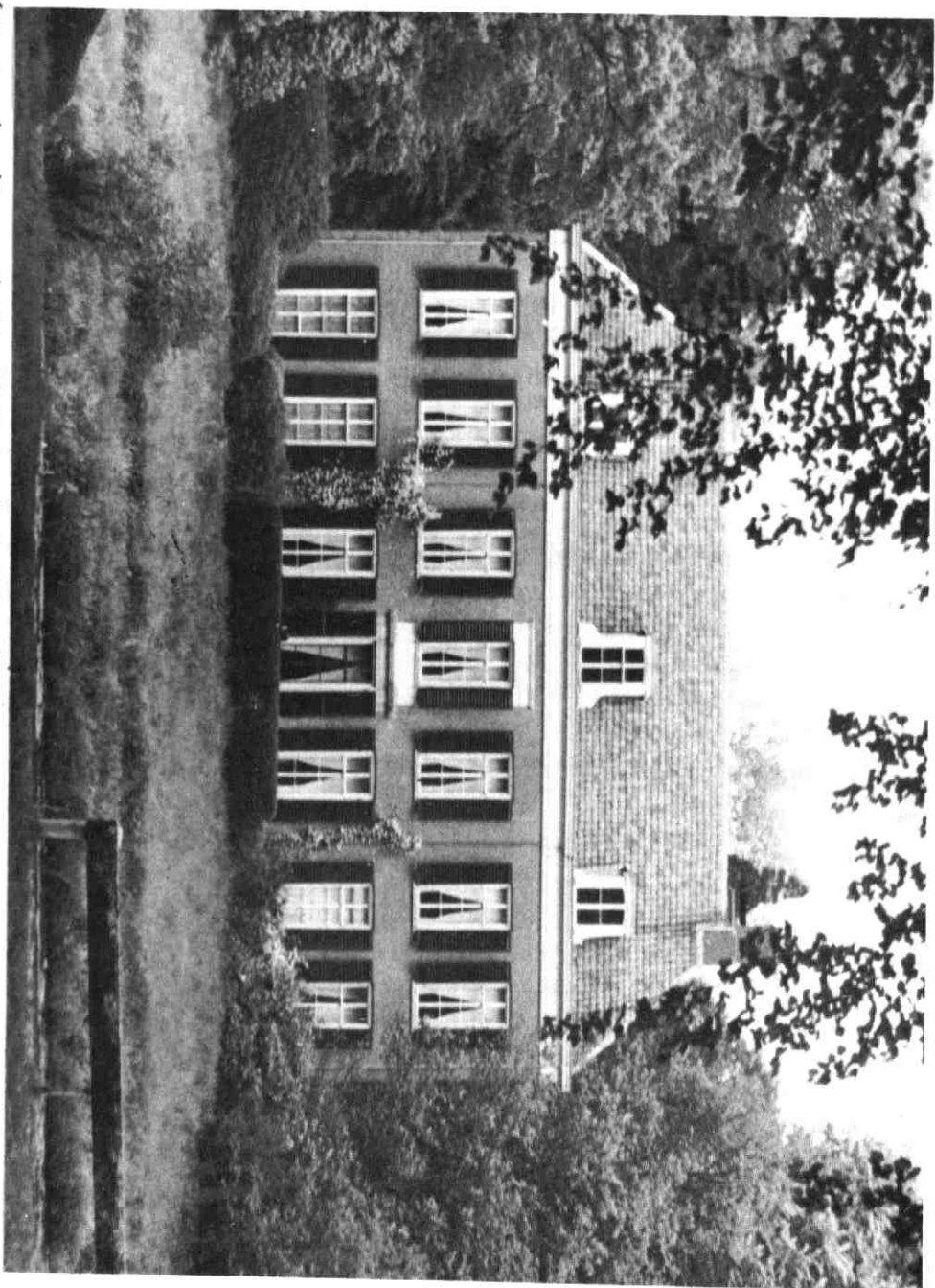
In de gemeente Bunnik staat, aan de Kromme Rijn, tussen het dorp Bunnik en de stad Utrecht, de ridderhofstad Nieuw-Amelisweerd.

Omstreeks het jaar 1380 komt ene Ernst van Groenewoude voor die een gedeelte van de heerlijkheid, welke oorspronkelijk aan Amelis van Werden toebehoorde, had geërfd. Naar dit geslacht werd dit deel met het daarop gebouwde versterkte huis ook wel genoemd.

Ernst van Groenewoude werd opgevolgd door zijn dochter Mabelia, die gehuwd was met Bernd Proeys, schepen van Utrecht.

Nieuw-Amelisweerd bleef in het geslacht Proeys en in het jaar 1489 werd Margaretha Proeys, gehuwd met Hendrik van Leeuwenberg, schepen van Utrecht, met het goed beleend. Hun zonen Jan en Mr. Albert en hun dochter Agnes van Leeuwenberg volgden elkaar op als bezitters van het leengoed. Mr. Albert van Leeuwenberg was bezitter van het huis toen het in 1538 door de staten van Utrecht als "ridderhofstad" werd erkend. Agnes van Leeuwenberg, getrouwd met Steven van Ruitenbergh, stichtte een pesthuis te Utrecht waaraan zij de naam van Leeuwenberggasthuis gaf. Aangezien het huwelijk van Agnes met Steven van Ruitenbergh kinderloos bleef vererfde Nieuw-Amelisweerd aan haar neef Willem van Brakel, heer van Hillesteyn. Als ook hij kinderloos overlijdt komt het goed aan zijn zuster Elisabeth, die het dezelfde dag nog overdraagt aan haar vader Eustachius van Brakel, schout en burgemeester van Utrecht, heer van Heemstede en van Oud Wulven en Waijen. Twaalf dagen later droeg hij Nieuw-Amelisweerd over aan Hillebrand van Elst, heer van Badeclauw.

Door koop werd Albrecht van Leeuwen, heer van Stoetwegen, rentmeester van Beverweerd, en schout van Odijk, er in 1583 eigenaar van. Na hem kwam zijn zuster Catharina van Leeuwen in het bezit van Nieuw-Amelisweerd. Beatrix van Weede erfde in 1624 het goed van haar tante. Binnen een jaar droeg zij het weer over aan Mr. Johan de Goyer.

(Oud-Amelisweerd) Foto G.M.Staal, Odijk, 1967

In 1657 werd de zoon van zijn broer, de utrechtse burgemeester Mr. Dirk de Goyer, bezitter van het goed.

In 1664 werd Petronella Campen met Nieuw-Amelisweerd beleend. Zij was getrouwd met Maurits Huygens (een broer van de diplomaat en dichter Constantijn), sekretaris van de staten van Holland en lid van de raad van state. Na zijn dood hertrouwde Petronella Campen met Johan Eyckbergh, sekretaris van de raad van state.

Door opdracht van zijn schoonmoeder werd in 1682 Hendrik van Utenhove, kolonel der infanterie en heer van Bottesteyn als weduwnaar van Martha Maria Huygens, met Nieuw-Amelisweerd beleend.

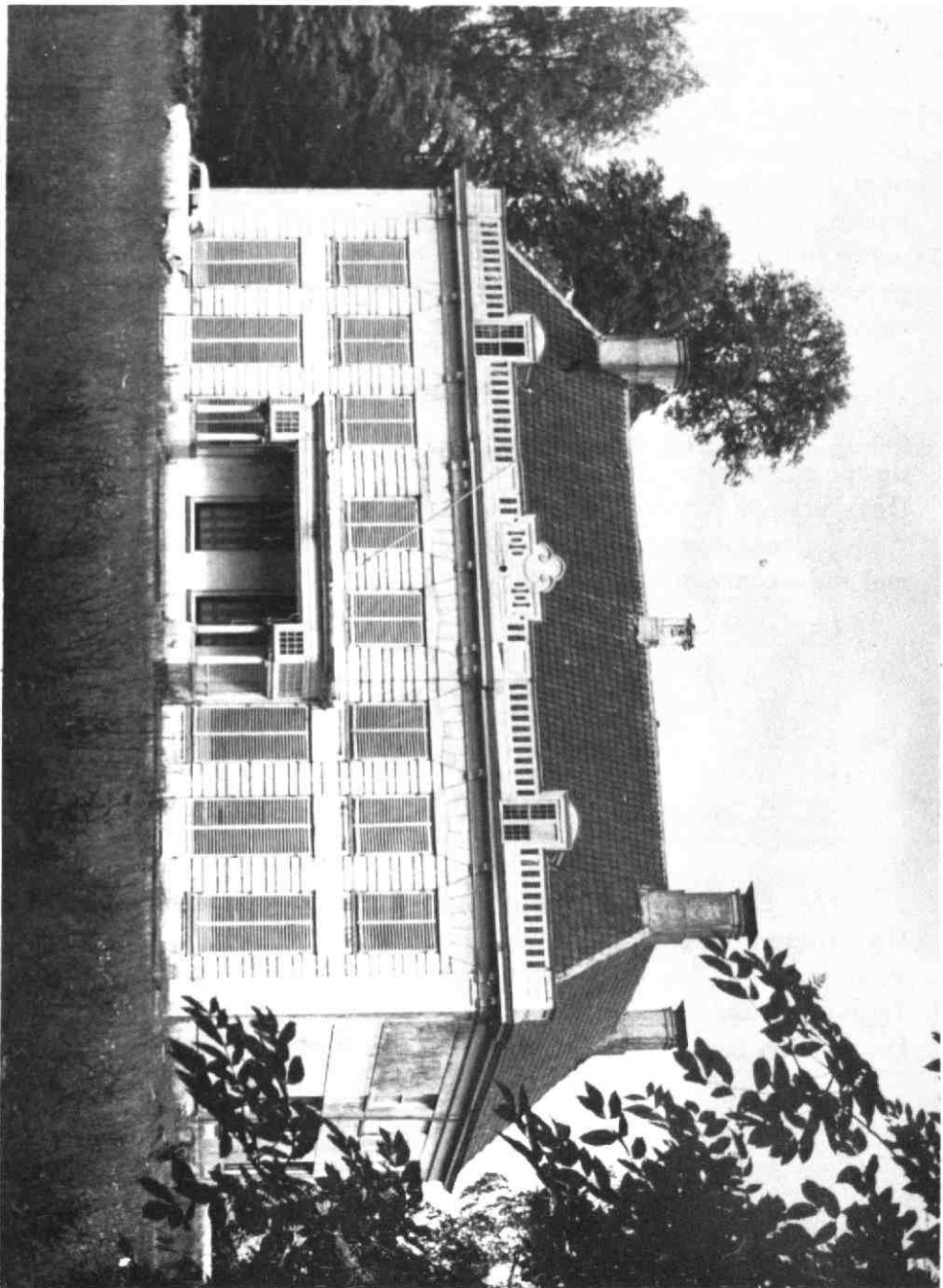
Tot het jaar 1808 bleef het goed in het bezit van de familie van Utenhove. In dat jaar verkocht Maximiliaan Louis Baron van Utenhove Nieuw-Amelisweerd aan Lodewijk Napoleon, koning van Holland, ten behoeve van de huisvesting van officieren uit zijn gevolg. Na ruim één jaar verkocht de koning zijn bezitting aan Mr. Jan Pieter van Wickevoort Crommelin, staatsraad en kanselier van het koninkrijk Holland.

Reeds in 1811 verkocht deze goed aan Mr. Paulus Wilhelmus Bosch van Drakesteyn, burgemeester van Utrecht. De afstammelingen van zijn oudste zoon Jhr. Mr. Willem verkochten Nieuw-Amelisweerd in 1964 aan de gemeente Utrecht.

Als leen was de ridderhofstad Nieuw-Amelisweerd afhankelijk van de proostdij van het kapittel van Oudmunster te Utrecht.

Hendrik van Utenhove liet het middeleeuwse kasteel Nieuw-Amelisweerd afbreken en bouwde het thans nog bestaande statige huis. Het is ruim van opzet en is, zoals dat wordt genoemd, acht raamassen breed. De breedte van de voorgevel is wel te wijten aan de invloed van de grote buitenhuizen naar frans model. De eentonigheid van de lange gevel wordt opgevangen door korte vleugels welke aan de achterzijde van het huis steken.

Henri Maximilien de Saint Simon, markies de Sandri-court, sedert 1771 bewoner van Nieuw-Amelisweerd, 2e echtgenoot van gravin van Efferen, weduwe van Hendrik van Uten-

hove, verbeterde de tuinaanleg van het goed. Hij was aanvankelijk frans officier geweest en adjudant van de prins de Conti. In de republiek was hij vooral bekend om de prachtige bomen en planten welke hij op Nieuw-Amelisweerd kweekte. Hij genoot ook bekendheid om zijn geschriften over militaire, historische, botanische en filosofische onderwerpen. Heden ten dage wordt het bos van Nieuw-Amelisweerd nog wel het markiezenbos genoemd en vindt men daar nog bloemsoorten in verwilderde staat.

Tijdens de tweede wereldoorlog werd het bos ernstig beschadigd. Het huis werd, in juli 1944, ten behoeve van de duitse troepen ontruimd. De grote eetzaal werd tijdelijk als paardstal gebruikt en de brug over de Kromme Rijn opgeblazen. Deze brug is inmiddels hersteld en het huis weer bewoond.

Het wapen van de ridderhofstad is: Drie zwarte hanen met rode kammen op een veld van goud.

P. M. Heijmink Liesert en L. M. J. de Keijzer.

Jhr. Mr. E. Wittert van Hoogland - Bijdr. tot de gesch. der Utr. ridderhofsteden en heerlijkheden.

A. J. v. d. Aa, aardrijkskundig woordenboek, 1772.

Tegenw. staat der Ver. Nederl., dl. 12.

Dr. R. van Luttermelt-De Stichtse Lustwaranda.

nl. 2613